

ხელოვნებისა და მედიის კვლევების საერთაშორისო კრებული/- #6 (16) 2026

<https://doi.org/10.52340/ijaamr.2026.6.16.14>

ანიმაციური პასუხი საბჭოთა ხელისუფლებას

გვანცა კუპრაშვილი

საკანდიდო სიტყვები: მიხეილ ჭიაურელი, სტალინის კულტი, ახალი პოლიტიკა, ალეგორია ანიმაციაში.

საკონფერენციო თემა „ანიმაციური პასუხი საბჭოთა ხელისუფლებას“ აგებულია ხელოვნების სასახლის ხელნაწერთა და საარქივო დოკუმენტთა ფონდში დაცული საარქივო მასალისა და ზოგიერთი დოკუმენტის ანალიზზე. ყურადღება გამახვილებულია წერილებისა და მოგონებების მნიშვნელოვან ეპიზოდებზე, რომლებიც საკმაოდ საინტერესო ინფორმაციას გვაწვდიან მიხეილ ჭიაურელის ცხოვრების ერთი ეტაპის თავისებურებებსა და თვით რეჟისორის პოზიციაზე. წყაროებიდან ვიგებთ ხელოვანისა და საბჭოთა ბელადის შემოქმედებითი ურთიერთობის ნიუანსებს, სადაც კარგად იკითხება სტალინის გარდაცვალების შემდგომი პერიოდის გამანადგურებელი გავლენა ხელოვანის, როგორც პიროვნების, ბედსა და ნამოღვაწარზე.

სტალინის კულტის დამხობის შემდეგ, მიხეილ ჭიაურელის ცხოვრებაში დაღმასვლა დაიწყო. ხელისუფლებამ ყველა რეგალია ჩამოართვა და სვერდლოვსკის კინოსტუდიაში გაუშვა სამუშაოდ. რეჟისორი ჩანაწერებში აღნიშნავს, რომ პიროვნების კულტთან ერთად ებრძოდნენ მას და მის შემოქმედებას.

სამშობლოში დაბრუნების შემდეგ მიხეილ ჭიაურელმა რამდენიმე მხატვრული და ანიმაციური ფილმი გადაიღო. ანიმაციურ ფილმებში: „განთიადის მომღერალი“ და „როგორ მარხავდნენ თავგები კატას“ ალეგორიული ფორმით გამოხატულია – პოლიტიკური და საზოგადოებრივი ქვეტექსტები: ძალაუფლება, კორუფცია და ამ პირობებში მცხოვრები ადამიანების ქმედებები.

წარმოდგენილ სტატიაში ხაზგასმულია, რომ ჭიაურელი ანიმაციას იყენებდა, როგორც უფრო თავისუფალ სივრცეს კრიტიკული აზრის გამოსახატად. მის ნამუშევრებში გამოკვეთილია პრობლემების არა ბრძოლით, არამედ გააზრებითა და ანალიზით გადაჭრის იდეა.

დრო და ხელოვანი ურთიერთმოქმედებენ. ეპოქის თავისებურებები მათზეც აისახება. ზოგი, დროისა და პოლიტიკური რეჟიმის პირობებს თავის სასარგებლოდ იყენებს, რაც ამკარად ჩანს მიხეილ ჭიაურელის შემოქმედებაში, რომელმაც სტალინთან „მეგობრობა“ მაქსიმალურად გამოიყენა.

მისი კინემატოგრაფი – ეს იყო რეჟიმის მოთხოვნაზე მორგებული ხელოვნება. (თუმცა მოგონებებში ვკითხულობთ, რომ სხვების მსგავსად, ისიც ყოველ ღამე ელოდა კარზე ჩეკისტების კაკუნს) მოგვიანებით, სტალინის გარდაცვალების შემდეგ, რეგალიები ჩამოერთვა და სამუშაოდ

სვერდლოვსკის კინოსტუდიაში „გადასახლდა“.

შემდეგ, სამშობლოში დაბრუნებულმა, თითქოს, გულგატეხილმა და ხელჩაქნეულმა, ახალი შემოქმედებითი ცხოვრება დაიწყო. გადაიღო რამდენიმე მხატვრული ფილმი, გაიხსენა ახალგაზრდული გატაცება და ძალა ანიმაციაშიც მოსინჯა (სხვათა შორის, 1938 წელს დაწერა სცენარი „რწყილი და ჭიანჭველა“, რომელიც რეჟისორმა და მხატვარმა კონსტანტინე ჭანკვეტაძემ გადაიღო).

მიხეილ ჭიაურელი იხსენებს: „ერთხელ რეჟისორი დოჟვენკო ავიყოლიე და წავედით დისნეის „ბემბის“ სანახავად. ეს არის საოცარი ფილმი, აქ მოცემულია დიდი მხატვრობა, გემოვნება, რეჟი-

სორული შნო და ნიჭი, მომზადობელი მუსიკა, სურათის მსვლელობისას, ბავშვივით ვლელავდი, თითქოს ნახატ ფილმს კი არა, ნამდვილს ვუყურებდით, მიუხედავად იმისა, რომ დოვჟუნკო სენტიმენტალისტი არ იყო, დავინახე, როგორ აუკიაფდა დიდ რეჟისორს თვალებში ცრემლები. ფილმის დამთავრების შემდეგ მითხრა! - „მიშა, ჩვენ ჯერ ისევ ბავშვები ვართ!“...

ამის შემდეგ, კინოხელოვნების ეს ჟანრი, ყველასათვის საინტერესო და მიმზიდველი, მოსვენებას არ მაძლევდა, მაგრამ მოუცლევლობამ და დაწყებული საქმეების დამთავრების აუცილებლობამ საშუალება არ მომცა გულისწადილი ამერულებინა. ოცნება სიბერეში ამიხდა - ამ ხუთიოდე წლის წინ გადავიღე ნახატი ფილმები, მართალი უნდა ვთქვა, მულტფილმებზე მუშაობამ დიდი სიამოვნება მომანიჭა“.¹

მიხეილ ჭიაურელმა შვიდი ანიმაციური ფილმი გადაიღო: „განთიადის მომღერალი“ (1967), „როგორ მარხავდნენ თავგები კატას“ (1969), „ქირურგი მამალი“ (1970), „რწყილი და ჭიანჭველა“ (1972), „დამსხვრეული ოცნება“ (1973), „მოხერხებული კურდღელი“ (1973), „სახლი“ (1974).

პირველმა ფერადმა ნახატმა ფილმმა „განთიადის მომღერალი“ (ედმონ როსტანის დრამის „შანტეკლერი“ მიხედვით) საკმაოდ რთული გზა გაიარა. რეჟისორს სამხატვრო საბჭომ ჩანაფიქრი მოუწონა, მაგრამ მნიშვნელოვანი შენიშვნებიც მისცა. მიუთითეს გაეთვალისწინებინა, რომ, მართალია, განთიადის მომღერალი დადებითი გმირია, ხალხის მსახური, ყველგან სიკეთის მთესველი და სინათლის მომტანი, მაგრამ, ჯობდა, თვითონ კი არა, სხვებს ჰგონებოდათ ასე. მზის ამოსვლის მიზეზი მისი ყივილია და, თვითონ კი უნდა იცოდეს, რომ უბრალოდ, განთიადს უმღერის, რომ მზე თვითონ ამოდის და თვითონვე ფენს ნათელს სამყაროს.

ფილმი კრიტიკოსებმა შეაფასეს, როგორც აზროვნების შეზღუდულობისა და კონსერვატორიზმის გამკიცხავი ნაწარმოები.

„განთიადის მომღერალი“ ალგორითული ხასიათისაა და მამალში იგულისხმება შემოქმედი, რომელიც აღიარებდა და უმღეროდა მზეს, როგორც სინათლის უშრეტ წყაროს.

სავარაუდოდ, რეჟისორი ასეთ შემოქმედად სა-

კუთარ თავს მიიჩნევს, ხოლო მზეში სტალინი იგულისხმება. განთიადს - საბჭოთა ხალხის ნათელ ცხოვრებას უმღერს მამალი, რადგან სწამს, რომ მხოლოდ მზეს შესწევს ძალა, გაათბოს და გაასხივოსნოს ყოველი დღე.

კინომცოდნე და სცენარისტი კარლო გოგოძე, სცენარის განხილვის დროს, აღნიშნავდა: „ისეთი კლასიკური ნაწარმოების, როგორიც როსტანის, „შანტეკლერია“, გარდაქმნა ნახატი ფილმის სცენარად, მეტად რთული და ძნელი შემოქმედებითი საქმეა. მთელი პიესა მახვილ დიალოგებზეა აგებული, რომელთაც ფილმისთვის მეტად ფრთხილი და ოსტატური მიდგომა უნდა. ჩემი აზრით, ავტორებმა ეს რთული ამოცანა ძირითადად დაძლიეს. ნაწარმოების სცენარი უსათუოდ პერსპექტიულია, მაგრამ მაქვს რამდენიმე შენიშვნა, რომელთა გასწორებაც მე აუცილებლად მიმაჩნია“.²

კინოსტუდია „ქართული ფილმის“ სასცენარო სარედაქციო კოლეგიის, „განთიადის მომღერალის“ სარეჟისორო სცენარის განხილვის სხდომის დასკვნაში, აღნიშნულია, რომ ლიტერატურული სცენარის ვარიანტის განხილვის დროს მიცემული ყველა შენიშვნა გათვალისწინებულია; ასევე, მასში შეტანილია მთელი რიგი რეჟისორული და მულტიპლიკაციური დეტალები, რომლებიც კიდევ უფრო სრულყოფენ სცენარის იდეურ არსსა და მხატვრულ ღირსებებს.

სარეჟისორო სცენარი „განთიადის მომღერალი“ დაამტკიცეს.

მიხეილ ჭიაურელო სიფრთხილით უდგებოდა ანიმაციისთვის კლასიკური ლიტერატურის გამოყენებას.

„მულტფილმში დიდი შესაძლებლობაა პირობითობისა. მას გონივრული და დიდი მხატვრული გამოყენება უნდა. არის ლიტერატურული ნაწარმოები, რომელიც არ ექვემდებარება მულტფილმის ბუნებას... სცენარი თუ არ სცილდება თხზულებას და რეჟისორს ნაპოვნი აქვს მულტფილმის შესატყვისი ფორმები, კარგი გამოვა, მულტფილმი უნდა გაკეთდეს რეალისტურ ფერებში“.³

რეჟისორმა ამ ანიმაციური ფილმით გამოხატა სათქმელი, როგორც სტალინის ერთ-ერთმა პირველმა და მთავარმა ხელოვანმა-მეხოტბემ. და თქვა, რომ ის გულწრფელია, რწმენით ემსახურებოდა არა ბელადს, არამედ უძლიერესი სახელმ-

1 ჭიაურელი, რეჟისორი, პირადი არქივი, გვ. 2.

2 გოგოძე, კინომცოდნე, პირადი არქივი, №328. გვ. 32.

3 კინოფონდი, № 289. გვ. 5.

წიფოს საჭეთმპყრობელს.

„განთიადის მომღერალს“ მოჰყვა მიხეილ ჭიაურელის ყველაზე ცნობილი ანიმაცია „როგორ მარხავდნენ თავგები კატას“ (რეჟისორი და სცენარის ავტორი - მიხეილ ჭიაურელი, ჟანრი - ანიმაცია მოზრდილთათვის).

ფაბულა ასეთია: ზის კატა ქუჩაში, კარგ ხასიათზეა, ცას შეჰყურებს, ხედავს, როგორ დაფრინავენ ჩიტები და თავის საფიქრალზე ფიქრობს, ოცნებობს, თან თავის არაბუნებრივად ფუმფულა კუდს აქნევს. სოროდან გამორბის სამი თავგი. სიარულის მანერისა და თათებში მოქცეული ბოთლის მიხედვით, შეზარხოშებულები არიან. გაბედულად მიემართებიან კატისკენ, დასცინიან, კუდზე ექაჩებიან, კატა კი მთლიანად ჩაფლულია ოცნებაში და ვერც კი ამჩნევს მათ არსებობას. დიასახლისი უმოქმედობის გამო არცხვენს. ის ყურადღებას მაინც არავის აქცევს, შესცქერის ცაში მფრინავ ჩიტებს და ოცნებობს ფრენის სწავლაზე, თან თათებს ფრთებივით აქნევს.

ამ დროს, თავგები ცელქობენ, ეშმაკობენ. სინამდვილეში, კატა ძალიან მეგობრულია და ურჩევნია, იამხანაგოს თავგებთან, ვიდრე დაიჭიროს და შესანსლოს. თუმცა, თავგები სასიკვდილოდ იმეტებენ და დემონსტრაციულად მარხავენ. გარკვეული დროის შემდეგ კატა ცოცხლდება და გულდამშვიდებულ თავგებს პრობლემები ექმნებათ. სასაცილო და საკმაოდ მწვავე, გესლიანი სატირაა.

მიჩნეულია, რომ მიხეილ ჭიაურელმა ალეგორიულად აჩვენა „დესტალინიზაცია“, თუ სადამდე მიიყვანდა ეს სახელმწიფოს და თუ რა ელოდებათ ხალხთა დიდი ბელადის მემკვიდრეობისა და ხსოვნის ხელმყოფებს. კატის გაცოცხლებით კი, მიანიშნებს, რომ ბელადები არ კვდებიან.

ჩემი აზრით, რეჟისორმა კატაში არა მხოლოდ სტალინი, არამედ საკუთარი თავიც იგულისხმა. რეპრესირებულმა, მოკვეთილმა და სამშობლოში დაბრუნებულმა, მტერსა და მოყვარეს აუხსნა, რომ არავისთან სურდა კონფლიქტი, რომ განაგრძობდა ცხოვრებას, და არც შემოქმედებით საქმიანობაზე ამბობდა უარს.

ცენზორებმა ამოიცნეს ფილმის ქვეტექსტი. „დათბობის“ - ახალი სახელმწიფო იდეოლოგიური კურსის - პირობებში, აკრძალვას, შეიძლება, ნეგატიური შედეგი გამოეღო.

კინოსტუდია „ქართული ფილმის“ ანიმაციამ, დიაფილმების შემოქმედებითი საკონსულტაციო საბჭოს სხდომაზე გამოსულმა მომხსენებლებმა აღნიშნეს ფილმის მაღალი იდეური და მხატვრუ-

ლი ღირსებები, და დამდგმელ რეჟისორ მიხეილ ჭიაურელის, მხატვარ ანა შალიკაშვილისა და მთელი შემოქმედებით ჯგუფის ახალ მიღწევად მიიჩნიეს.

დადგენილების ოქმში აღნიშნულია, რომ „როგორ მარხავდნენ თავგები კატას“ მიღებულ იქნეს, როგორც დასრულებული, კინემატოგრაფიული ნაწარმოები. თუმცა, არ გაიზიარეს კინოსურათის ახალი ეპიზოდით გაგრძელების სურვილი, ახალი პერსონაჟის - ძაღლის გამოჩენისა და შეშინებული კატის გაქცევის შესახებ. ჩათვალეს, რომ ასეთი ეპიზოდი დაარღვევდა ფილმის სტილსა და მხატვრულ მთლიანობას.

საინტერესოა ანიმაცია „ქირურგი მამალი“ (ანატოლ ფრანსის პიესის „მუნჯი ცოლი“ მიხედვით). ქირურგმა მამალმა მუნჯი ცოლი შეირთო, რომელიც ოპერაციის შედეგად აამეტყველა, მაგრამ მისი გაუთავებელი კრიახი ისე მოგებრდა, რომ თავი დაიყრუა. ფილმის იდეაა, რომ ადამიანმა წინასწარ უნდა გათვალოს, რა შედეგს გამოიღებს მისი საქციელი, რითაც პრობლემებს თავს აარიდებს.

ნახატი ფერადი ფილმი „რწყილი და ჭიანჭველა“ მიხეილ ჭიაურელმა ცნობილი ხალხური ზღაპრის მიხედვით და საკუთარი სცენარით გადაიღო. დამდგმელი მხატვარია - ანა შალიკაშვილი, ოპერატორი - ლუბა კვალიაშვილი, კომპოზიტორი - მერი დავითაშვილი.

ფილმში ნაჩვენებია, თუ როგორ დაძმობილდნენ რწყილი და ჭიანჭველა და როგორ გადაარჩინა რწყილმა განსაცდელში მყოფი მეგობარი. ვფიქრობ, ყურადღება უნდა მივაქციოთ ნაწარმოების შექმნის დროს. საქართველოში დაწყებულია კორუფციასა და მექრთამეობასთან ბრძოლა. აქედან გამომდინარე, შემთხვევითი არაა, რომ რეჟისორმა აირჩია ხალხური ზღაპარი, რომელშიც არა მარტო გაჭირვებაში მყოფი მეგობრის დახმარების სურვილია გადმოცემული, არამედ ნაჩვენებია, თუ რა ტიპის დაბრკოლებების გადალახვა უხდება ადამიანს, მარტივი, ბუნებრივი მიზნის ასასრულებლად.

ანიმაციის მთავარი მოტივია - „შენ რომ ჩემთვის რკო არ მოგიტანია?!“. ხაზი წყდება მაშინ, როდესაც კატა მდელიზე მყოფ ძროხასთან მიდის და დაბრკოლებას ხსნის, რადგან ძროხა რძეს უსასყიდლოდ იძლევა. ამით რეჟისორმა, ხაზი გაუსვა იმ დროისთვის საქართველოს ერთ-ერთ პრობლემას და რომ მექრთამეობას ბოლო მაშინ მოეღება, როდესაც პერსონაჟი, ძროხის მსგავსი უანგარო ადამიანი, მოჯადოებულ წრეს გაარღვევს.

მიხეილ ჭიაურელის მომდევნო ფერადი ნახატი ფილმია „დამსხვრეული ოცნება“, იგივე შემოქმედებითი ჯგუფის მონაწილეობით, სულხან-საბა ორბელიანის იგავ-არაკის „გლახაკი და ქილა ერბო“ მიხედვით, ღარიბმა გლეხმა ერბოიანი ქილა იპოვა და იმედით აღივსო, რომ ნაპოვნით სიღარიბეს თავს დააღწევდა. ოცნებაში წასულს, ქილა გაუტყდა და ერბო დაეღვარა. რეჟისორმა მეოც-

ნებეებს აქტიური ქმედებისკენ მოუწოდა. მისი შეხედულებით, ოცნება მხოლოდ მაშინ სრულდება, როდესაც ადამიანი შრომობს მიზნის მისაღწევად.

იცხოვრა და იღვაწა დროსთან „თანხმობაში“, როგორც თვლიდა - „ხელოვანს უნდა გააჩნდეს შნო“.

გამოყენებული ლიტერატურა:

- ხელოვნების სასახლე - კულტურის ისტორიის მუზეუმი, ხელნაწერთა და საარქივო დოკუმენტთა აღწერილობა, (კატალოგი, ცნობარი), წიგნი - IX, თბ., 2019.
- 2 შინაგან საქმეთა სამინისტროს, საქართველოს მოამბე, № 18, 2017.
- მაისურაძე თ., ხოსიტაშვილი ლ., ცხოვრების ისტორიის დეტალები, თბ., 2013.

საარქივო მასალა:

- გოგოძე კ., ხელოვნების სასახლე - კულტურის ისტორიის მუზეუმი, ხელნაწერთა და საარქივო დოკუმენტთა ფონდი, № 328.
- ხელოვნების სასახლე - კულტურის ისტორიის მუზეუმი, ხელნაწერთა და საარქივო დოკუმენტთა ფონდში არსებული კინო ფონდი, № 289.
- ჭიაურელი მ., პირადი არქივი, ხელოვნების სასახლე - კულტურის ისტორიის მუზეუმი, ხელნაწერთა და საარქივო დოკუმენტთა ფონდი, № 1082.

ANIMATED RESPONSE TO SOVIET AUTHORITY

Gvantsa Kuprashvili

Keywords: director, artist, film

The conference theme “Animated Response to the Soviet Government” is based on the analysis of archival materials and some documents preserved in the Manuscripts and Archival Documents Fund of the Palace of Arts. The focus is on important episodes of letters and memoirs, which provide us with quite interesting information about the peculiarities of the period of Mikheil Chiaureli’s life and the position of the director himself. From the sources, we learn about the nuances of the creative relationship between the artist and the Soviet leader, in which the devastating impact of the period after Stalin’s death on the artist’s fate as a person and his work can be clearly seen. After the leader’s death, Mikheil Chiaureli’s decline began. The new authorities took away all his regalia and exiled him to Sverdlovsk. The director noted in his notes that they were fighting against him and his work along with the cult of personality.

Under Stalin, he was a “victim” of the leader, although by his own decision, being also considered his friend. After Stalin’s death, he became a victim of his “comrades-in-arms” because, willingly or unwillingly, he contributed to the creation of the leader’s cult, had influence, privileges and power.

After returning to his homeland, Mikheil Chiaureli made several interesting feature films and moved to animation, where he expressed his message in an allegorical and symbolic form. His animated films “The Dawn Singer” and “How Mice Mark the Cat” contain political and social subtexts: de-Stalinization, power, corruption and human behavior.

The article emphasizes that Chiaureli used animation as a freer space for expressing critical opinion. His works suggest the idea of solving problems not through struggle, but through understanding and analysis. Chiaureli is presented as an artist who was able to adapt to the regime of the time and convey his message in difficult political conditions.

It is impossible to accurately reflect the details of the history of his life and creativity, though we tried to analyze those mutually exclusive events, most of which are still unknown to the general public.

Artists like Mikheil Chiaureli leave an indelible mark on the history of the nation and state. The peculiarities of the era also affect them. The life of the “greats” is especially difficult under the conditions of dictatorship. The desire for independence and freedom governs their existence, but the regime forces them to give up “something” from time to time so as not to interfere with the creation of something important.

Time and the artist interact: if the artist is mentally weak, time breaks his back, but if the creator is

a spiritually strong person (like Mikheil Chiaureli), then he uses the conditions of time and the regime to his advantage, which is clearly visible in Mikheil Chiaureli’s works. He used his “friendship” with Stalin (although in his memoirs we read that, like others, he also waited every night for the Cheka to knock on the door) to reveal his talent to the fullest extent; this was art tailored to the requirements of the regime. Later, after Stalin’s death, the new government stripped him of his regalia and exiled him to Sverdlovsk due to his friendship with its prede-

cessor.

After many requests and demands from the authorities, the director, who had returned to his homeland, seemingly heartbroken and discouraged (as people thought), continued his work with a new vision. He made several interesting feature films. He remembered his youthful passion and came to animation as a thoughtful, modern creator with something new to say.

Mikheil Chiaureli recalled: "Once I took director Dovzhenko with me and we went to see Disney's *Bambi*, an amazing film showing great artistry, taste, directorial talent and passion, enchanting music. I was excited like a child during the film, as if we were watching a real thing, not a cartoon. Despite the fact that Dovzhenko was not a sentimentalist, I saw how tears welled up in the eyes of the great director. After the film ended, he told me: 'Misha, we are still children!'"¹

"After that, this genre of cinematography, interesting and attractive to everyone, did not give me rest, but the impatience and the need to finish the work I had started did not allow me to fulfill my desire. The dream came true in old age—about five years ago I made animated films, I must say the truth about cartoons. The work gave me great pleasure."

He created Swedish animated films "The Dawn Treader" (1967), "How the Mice Killed the Cat" (1969), "The Surgeon Rooster" (1970), "The Flea and the Ant" (1972), "The Shattered Dream" (1973), "The Clever Rabbit" (1973), "The House" (1974). (Mikheil Chiaureli had already written the script for "The Flea and the Ant" in 1938, which was filmed by director and artist Konstantine Chankvetadze).

The first color film, "The Dawn Singer" (based on Edmond Rostand's 1967 drama "Chantecler"), went through a rather difficult path. The artistic council approved the idea of the director, but also gave him important remarks, indicating that he should take into account that, although the Dawn Singer is a positive hero, a servant of the people, a sower of goodness everywhere and a bringer of light, it would be good if, if not himself, others thought that his cry was the reason for the sunrise. In fact, he simply had to be the Dawn Singer and know that the sun rises

by itself and sheds light on the world by itself.

Critics assessed this work as a film that criticizes narrow-mindedness and conservatism, both in public life and in art. The work is allegorical in nature, and the dawn singer refers to the creator who recognized and sang to the sun as an inexhaustible source of light.

The director probably considers himself such a creator, and the leader is portrayed as the sun; the singer sings of the dawn, or the bright future of the Soviet people, because he believes that only the sun has the power to warm and illuminate every day.

Film critic and screenwriter Karlo Gogodze, while discussing the script, notes: "Transforming such a classic work as Rostand's *Chantecler* into a screenplay for a film is a very difficult creative task. The entire play is built on sharp dialogues, which require a very careful and skillful approach for the film. In my opinion, the authors have basically overcome this difficult task. The script for the work is undoubtedly promising, but I have a few remarks that I consider necessary to correct."²

In the conclusion of the review of the script by the editorial board of the Georgian Film Studio, it was noted that all comments made during the review of the literary version of the work were taken into account in the script, as well as a number of directorial and animation details were included in it, which further improved the ideological essence and artistic merits of the script. The director's script for "The Dawn Singer" was approved.

Mikheil Chiaureli was very careful and cautious about using classical literature for animation: "There is a great opportunity for convention in a cartoon. It needs to be used wisely and with great artistic skill. It is a literary work that is not subject to the nature of a cartoon.... If the script does not go beyond the limits of fiction and the director has found forms suitable for a cartoon, it will turn out well, the cartoon should be made in realistic colors."³

The director expressed his protest with this animated film, one might say, as one of Stalin's first and main artists-speakers. And he said that he was sincere, he served by faith not the leader, but the one who steered the helm of the most powerful state.

1 CHIAURELI, Director, Personal Archive, Pp. 2.

2 GOGODZE, Film expert, Personal Archive, No. 328. p. 32.

3 Archival Documents, No. 289. P. 5.

“The Dawn Singer” was followed by Mikheil Chiaureli’s most famous animation, “How the Mice Buried the Cat” (director and screenwriter Mikheil Chiaureli, cinematographer V. Karosanidze. 1969. Genre: animation for adults). It is created in the style of Russian fairy tales.

The fable is as follows: a cat sits in the street, in a good mood, looks at the sky, sees how birds fly and thinks about his cat’s thoughts, dreams, while wagging his unnaturally fluffy tail, which speaks of his proud and noble character.

Three mice run out of the den. Judging by the way they walk and the bottle in their paws, they are timid. The mice boldly approaches the cat, they mock, pull on its tail, but the cat is completely immersed in a dream and does not even notice their presence.

The housewife reproaches the cat for inaction. It still does not pay attention to anyone, watches the birds flying in the sky and dreams of learning to fly, while waving its paws like wings.

Meanwhile, the mice tease and play tricks. In fact, the cat is very friendly and would rather befriend the mice than catch and eat them. But the mice chase him to death and demonstratively beat him. After a while, the cat comes to life and the calmed mice have problems. It is very funny and quite sharp, a satire.

It is believed that in this animation, Mikheil Chiaureli allegorically showed “de-Stalinization” and how far it would lead the state. What are you waiting for, the encroachers of the legacy and memory of the great leader of nations? The cat’s revival shows us that leaders do not die.

In my opinion, the director did not mean Stalin by the cat, but himself. The repressed, returning from exile, explained to his enemies and lovers alike that he did not want conflict with anyone, that he would continue to live, and that he was not giving up his creative life.

The officials guessed the subtext of the film. The ban could have had a negative effect, especially in the conditions of the Khrushchev Thaw state policy, and releasing it in cinemas would clearly be less harmful.

The speakers who spoke during the meeting of the Creative Advisory Board of the Georgian Film Studio’s Painting, Puppet and Filmstrips unanimously noted the film’s high ideological and artistic

merits, considering it a new achievement of both the production director Mikheil Chiaureli and chief designer Anna Shalikashvili, as well as the entire group. In the minutes of the meeting, it was noted that the film “How the Mice Killed the Cat” should be accepted as a completed, cinematic work.

However, the proposal to continue the picture with a new episode, which would have involved the appearance of a new character, a dog, and the escape of a frightened cat, was banned, as it was believed that such an episode would violate the style and artistic integrity of the film.

The animation “The Surgeon Rooster” (1970, based on Anatoly France’s play “The Man Who Married a Dumb Wife”) is interesting. A surgeon takes a mute wife speechless as a result of the operation, but her endless whining gets so annoying that he hangs himself. The film leads us to the idea that a person needs to calculate in advance what consequences his actions may bring and avoid problems.

The color film “The Flea and the Ant” was shot by Mikheil Chiaureli in 1971, based on a famous folk tale. (Scriptwriters and production directors Mikheil Chiaureli, production designer Ana Shalikashvili, cameraman Luba Kvalishvili. Composer Meri Davitashvili).

The film tells the story of how a flea and an ant became brothers and how the flea saved a friend in distress. I think we should pay attention to the time of creation of the work. The fight against corruption and bribery has begun in Georgia. It follows from this that it is no coincidence that the director focused on a folk tale, which not only conveys the irresistible desire to help a friend in need, but also shows what types of obstacles a person has to overcome in order to fulfill a simple, natural desire. The main motif of the animation is “Didn’t you bring me a coin?!” The line ends when the cat approaches the cow in the meadow and removes the obstacle, because the cow gives milk for free.

In this simple work, the director emphasized one of the main themes of Georgia at that time and made it clear that bribery will end when a selfless person like the character of the animation, the cow, breaks the vicious circle.

The next color film, with the participation of the same creative group, “Broken Dream”, was released in 1972 by Mikheil Chiaureli based on Sul Khan-Saba Orbeliani’s novel “The Poor Man and a Jar of Ghee”.

A poor peasant found a jar of ghee and was filled with hope. He imagined that with the help of what he found, he would escape poverty. While dreaming, the jar broke and the ghee spilled out. The director called on dreamers to take active action. Dreams give wings to many good deeds only when a person works hard to achieve his goal.

Mikheil Chiaureli's animated films are interesting not only for their artistic character, but also for their subtexts. The director returns to work, but shows some caution. He devotes the last stage of his creativity to animation as a means of implementing allegorical thinking and convention.

This is not an attempt to justify himself. With his animation, the director emphasizes a number of problems that exist regardless of time and that do not need to be fought with, but rather analyzed, corrected, and lived on the basis of appropriate conclusions.

Mikheil Chiaureli is an artist who lived and worked "in harmony" with the times, as he himself believed that "an artist should have a soul".

This topic briefly but thoroughly outlines the symbolic-allegorical nature of Mikheil Chiaureli's animation period, as well as animated sketches that require scientific research.

REFERENCES:

- Palace of Arts, Museum of Cultural History, "Description of Manuscripts and Archival Documents" (Catalog, Reference) Book 9, Tbilisi 2019.
- Journal of the Ministry of Internal Affairs "Georgian Gazette". № 18. 2017.
- Maisuradze T. Khositashvili L. "Details of Life History". "Dome". Tb., 2013.

ARCHIVAL MATERIALS:

Personal archives kept in the Manuscripts and Archival Documents Fund of the Palace of Arts, Museum of Cultural History:

- Chiaureli M., Personal Archive, Palace of Arts, Museum of the History of Culture, Manuscripts and Archival Documents Fund, No. 1082.
- Gogodze K., Palace of Arts, Museum of the History of Culture., Manuscripts and Archival Documents Fund., No. 328.
- Palace of Arts, Museum of the History of Culture, Film Fund in the Fund of Manuscripts and Archival Documents, No. 289.

1. რეჟისორ მიხეილ ჭიაურელის ჩანახატი, ანიმაციისთვის- „ქირურგი მამალი“ დაცულია ხელოვნების სასახლე -კულტურის ისტორიის მუზეუმის ხელნაწერთა და საარქივო დოკუმენტთა ფონდში.

1. DIRECTOR MIKHEIL CHIAURELI'S SKETCH FOR THE ANIMATION "SURGEON ROOSTER" IS PRESERVED IN THE MANUSCRIPTS AND ARCHIVAL DOCUMENTS FUND OF THE PALACE OF ARTS - MUSEUM OF CULTURAL HISTORY.

2. რეჟისორ მიხეილ ჭიაურელის ჩანახატი, „განთიადის მომღერალი“ (შანტაკლერა) დაცულია ხელოვნების სასახლე -კულტურის ისტორიის მუზეუმის ხელნაწერთა და საარქივო დოკუმენტთა ფონდში.

2. DIRECTOR MIKHEIL CHIAURELI'S SKETCH, "THE DAWN SINGER" (CHANTACLET), IS PRESERVED IN THE MANUSCRIPTS AND ARCHIVAL DOCUMENTS FUND OF THE PALACE OF ARTS - MUSEUM OF CULTURAL HISTORY.

3. ფოტო ანიმაციიდან „როგორ მარხავდნენ თაგვები კატას“ რეჟისორი მიხეილ ჭიაურელი.

3. PHOTO FROM THE ANIMATION "HOW THE MICE HAUNTED THE CAT" DIRECTED BY MIKHEIL CHIAURELI.

4. აფიშა „როგორ მარხავდნენ თაგვები კატას“ რეჟისორი მიხეილ ჭიაურელი.

დაცულია ხელოვნების სასახლე - კულტურის ისტორიის მუზეუმის აფიშების ფონდში.

4. THE POSTER "HOW THE MICE HAUNTED THE CAT" BY MIKHEIL CHIAURELI IS PRESERVED IN THE POSTER COLLECTION OF THE PALACE OF ARTS - MUSEUM OF CULTURAL HISTORY.